

11. Педагогічна майстерність : [підручник] / І. Зязюн, Л. Крамушенко, І. Кривонос ; за ред. І. Зязюна ; М-во освіти і науки України, Акад. пед. майстерності. – 3-е вид., допов. і перероб. – К.: СПД Богданова А., 2008. – 376 с.

12. Рибалка В. Особистість як суб'єкт творчої діяльності та професійного становлення / В. Рибалка. – К., 2000. – 112 с.

13. Слівінський В. Р. Акмеологічний вимір професійної самореалізації працівника ОВС: філософсько-правовий аналіз [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.12 «Філософія права» / В.Р. Слівінський ; Львів. держ. ун-т внутр. справ. – Л., 2014. – 18 с.

14. Кудерміна О. Психологія суб'єкта правоохоронної діяльності: акмеологічний вимір : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.06 «Юридична психологія» / О. Кудерміна ; Нац. акад. внутр. справ. – К., 2014. – 35 с.

15. Смутьська А. Формування акмеологічної культури майбутніх правознавців у навчально-виховному процесі класичного університету: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 «Теорія і методика виховання» / А. Смутьська ; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. – Харків, 2013. – 20 с.

16. Гребінь-Крушельницька Н. Акмеологічні засади підготовки курсантів вищих навчальних закладів МВС України до професійної самореалізації: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Н. Гребінь-Крушельницька ; Нац. авіац. ун-т. – Київ, 2015. – 20 с.

17. Савіщенко В. Педагогічні умови формування професійно значущих якостей майбутнього юриста в навчально-виховному процесі вищого навчального закладу : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / В. Савіщенко ; Класичний приватний університет. – Запоріжжя, 2008. – 22 с.

УДК 371(410)(043,3)

КОЛЕДЖ ІТОН (ETON COLLEGE) ЯК ОДНА З НАЙВІДОМІШИХ ЕЛІТНИХ ПРИВАТНИХ ШКІЛ-ПАНСІОНІВ ВЕЛИКОЇ БРИТАНІЇ

Хайдарі Н.І., аспірант

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

У статті здійснено аналіз діяльності однієї з найвідоміших приватних шкіл-пансіонів Великої Британії – Коледжу Ітон (Eton College), що являє собою найяскравіший зразок елітної освітньої установи. Автором розкрито особливості організації навчання та виховання в коледжі. З'ясовано, що елітні школи-пансіони у Великій Британії – це відкриті недержавні навчальні заклади, як правило, найбільші та найстаріші школи-пансіони, які підтримують зв'язок з університетами, мають схожу історію заснування, традиції тощо, метою яких є розкриття індивідуальних особливостей учня, формування активної, відповідальної за свої рішення та вчинки особистості, що в результаті налаштує на самовиховання та високі морально-духовні й суспільні потреби.

Ключові слова: *Коледж Ітон (Eton College), елітна освіта, елітні приватні школи-пансіони, «public schools» (наблік скулз), Велика Британія.*

В статье проведен анализ деятельности одной из самых известных частных школ-пансионов Великобритании – Колледжа Итон (Eton College), представляющего собой яркий образец элитного образовательного учреждения. Автором раскрыты особенности организации обучения и воспитания в колледже. Выяснено, что элитные школы-пансионы в Великобритании – это открытые негосударственные учебные заведения, как правило, самые большие и самые старые школы-пансионы, которые поддерживают связь с университетами, имеют похожую историю основания, традиции и т.д., целью которых является раскрытие индивидуальных особенностей ученика, формирование активной, ответственной за свои решения и поступки личности, что, в результате, влияет на её самовоспитание, высокие морально-духовные и общественные потребности.

Ключевые слова: *Колледж Итон (Eton College), элитное образование, элитные частные школы-пансионы, "public schools" (наблік скулз), Великобритания.*

Khaidari N.I. ETON COLLEGE AS ONE OF THE MOST FAMOUS ELITE PRIVATE BOARDING SCHOOL IN THE UK

The article analyzes the activity of one of the most well-known private boarding schools UK – Eton College (Eton College), which is a striking example of an elite educational institution. The author of the disclosed features of the organization of training and education in college. It was found that the elite boarding schools in the UK – it is open non-state educational institutions, as a rule, the largest and oldest boarding schools that support communication with universities, have a similar story base, traditions, etc., the purpose of which is the disclosure the individual characteristics of the pupil, formation of an active, responsible for their decisions and actions of the individual, as a result of its effect on self-education and high moral, spiritual and social needs.

Key words: *Eton College (Eton College), elite education, elite private boarding schools, „public schools” (Public Scholes), United Kingdom.*

Постановка проблеми. У часи відродження і становлення України як суверенної держави проголошено курс на реформування освітньої галузі. Зокрема, визначено актуальні завдання розбудови системи національної освіти і виховання, збереження та нарощування інтелекту нації, адже інтелектуальний потенціал суспільства – це його майбутнє.

На сучасному етапі розвитку суспільства актуалізується необхідність вивчення та впровадження зарубіжного досвіду в українську освіту з метою реалізації одного з пріоритетних напрямів державної освітньої політики – інтеграції національної освіти до європейських і світових тенденцій, що передбачає здійснення порівняльних досліджень у галузі освіти [5, с. 36].

На думку сучасних дослідників, до закладів з великими освітніми традиціями належать елітні школи Великої Британії, за якими закріпилася назва "public schools" (паблік скулз). До них відносимо сім найстаріших та найбільших елітних шкіл-пансіонів для дітей (переважно хлопчиків) віком 13–18 років, а саме: «Вінчестер», «Вестмінстер», «Ітон», «Рагбі», «Харроу», «Чартерхауз», «Шрусбері», які були визначені «Законом про суспільні школи» (The public schools Act, 1868). Прихильники елітної освіти вважають, що справжній англійський характер упродовж століть виховувався саме у цих школах-пансіонах і що саме вони зробили Велику Британію могутньою державою [5, с. 36].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографічний аналіз свідчить, що проблема комплексно і системно не вивчалася. Так, діяльність елітних шкіл у Великій Британії досліджено в контексті з'ясування їхньої соціальної ролі в системі освіти цієї країни, чому присвячені роботи Дж. Волвіна, Ф. Веннінга, Б. Гарднера, Дж. Мак-Конела, А. Рейда, Д. Рея, Б. Саймона, Д. Сноу, Р. Уілкінсона, Дж. Уелфорда та ін. Окремі аспекти функціонування „public schools” висвітлено в дисертаційних дослідженнях І. Марциновського («Привілейовані школи інтернатного типу в Англії», 1963), А. Барбариги («Середня загальноосвітня (граматична) школа Англії на сучасному етапі», 1968), Н. Винокурової («Соціально-педагогічна спрямованість англійських приватних шкіл «паблік скулз»», 1985), І. Абакумової («Організаційно-педагогічні основи приватного пансіону», 1999), К. Назар'євої («Розвиток елітної шкільної освіти в Англії», 2007), Н. Яременко («Тенденції розвитку сучасної приватної освіти в Англії і в Україні», 2013), Т. Коляди («Організаційно-педагогічні засади функціонування елітних шкіл

у Великій Британії (XIX – перша половина XX ст.)», 2015).

Цінними для наукової розробки наукової проблеми мають компаративні розвідки вітчизняних і зарубіжних учених (О. Заболотна, О. Ковальчук, С. Кодрле, О. Локшина, А. Сбруєва та ін.), предметом уваги яких став міжнародний досвід реформування сучасної освіти, проблеми європейської інтеграції в освітній сфері, гуманізації освіти тощо.

На нашу думку, саме дослідження організації виховання в елітних школах-пансіонах "public schools" у Великій Британії є тим джерелом, аналіз та осмислення якого сприятиме розв'язанню низки проблем шкільництва у XXI ст., функціонуванню і становленню закладів нового типу, створення відкритої, гуманної, демократичної школи, удосконаленню шкільної системи освіти як важливої складової виховання і навчання молодого покоління відповідно до викликів сьогодення.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в аналізі діяльності однієї з найвідоміших приватних шкіл-пансіонів Великої Британії – Eton College, що представляє собою найяскравіший зразок елітної освітньої установи.

Виклад основного матеріалу дослідження. The King's College of Our Lady of Eton beside Windsor – Коледж Її Королівської Величності Ітон (Віндзор), відомий широкому загалу як Eton College, або просто Ітон, – це британська приватна школа-пансіон для хлопчиків, яка отримала визнання в міжнародному масштабі.

Коледж знаходиться в маленькому місті Ітон, на березі Темзи, напроти Віндзора. Ви не знайдете в місті великої вивіски «Ітонський коледж», її замінюють маленькі, розфарбовані вручну знаки. Білий напис на чорному полі вказує, що все більша кількість внутрішніх дворів, доріжок і доріг, що відходять від Головної вулиці, є приватною власністю. Навчальні будівлі тюдорівської, вікторіанської, едвардіанської епох і сучасні споруди зі скла і сталі, заповнені акуратними і стриманими вчителями та учнями в уніформі часів XIX ст., носіння якої є обов'язковим. Крім того, за окремими її елементами можна зрозуміти місце учня в шкільній ієрархії. Статус і приналежність учня до певного «дому» позначається різними кольорами жилета, штанів або гудзиків. Учні обов'язково носять смугастий галстук, ті, хто має більш відповідальне становище, одягають білого метелика [4].

Кілька слів про історію школи-пансіону. Ітон заснований в 1440 р. королем Генріхом VI на відстані пішої прогулянки на пів-

ніч від знаменитого Віндзорського замку („Windsor Castle”) – літньої резиденції королівської сім’ї). Ітон – це одна з дев’яти перших приватних шкіл за визначенням «Закону про суспільні школи» (The public schools Act, 1868).

Коледж Ітон – член групи престижних приватних шкіл “Eton Group”. Свідчить про це той факт, що 19 колишніх прем’єр-міністрів Великої Британії входять до клубу випускників цієї групи шкіл. Серед випускників Ітона – Девід Кемерон, лідер Консервативної партії, з 2010 р. прем’єр-міністр Сполученого Королівства, і мер Лондона, Борис Джонсон.

Традиційно Ітон розглядається як «тренувальний майданчик» для правлячого класу Великої Британії. У минулому Ітон називали «головною нянькою англійських державних діячів» [2].

На офіційному веб-сайті Ітонського коледжу поміщені фотографії всіх відомих випускників. Велика Британія не значна за чисельністю населення країна, але дивно, коли скільки відомих осіб, які займають високе положення в суспільстві, отримали освіту в Ітоні. Серед випускників коледжу є видавці (Джорді Грейг, Ніколас Кольрідж), опозиціонери (ветеран New Left Review Перрі Андерсон), письменники і телевізійні гуру (Беар Гріллс і Х’ю Фірнлі-Вітінгстол), захисники навколишнього середовища (Джонатан Поррітт) і їхні опоненти (Метт Рідлі), актори (Хью Лорі, Домінік Вест, Даміан Льюїс) і принци (Гаррі та Вільям). Набирають популярність члени парламенту торі (Рорі Стюарт, Kwasi Kwarteng) і люди, які, ймовірно, братимуть інтерв’ю у них (заступник політичного редактора Бі-бі-сі Джеймс Лендейл) та ін., тобто відомі представники різних сфер суспільного життя Великої Британії [4].

Eton College славиться високими академічними показниками, високим відсотком тих, хто вступає в Оксфорд, Кембридж та інші видатні університети. Як правило, більше 90% випускників отримують оцінки А і В. У нещодавньому звіті Інспекції Шкіл було відзначено, що Ітонський коледж забезпечує виключно високу якість освіти для всіх його учнів [4].

Ітон залишається найбільш аристократичною школою Великої Британії. За понад п’ять століть існування вона виховала видатних діячів у всіх сферах людської діяльності. На піку свого впливу наприкінці XIX – початку XX ст. випускники Ітона становили понад 50% уряду консерваторів. Престиж школи високий, як і раніше: обидва сини Принца Чарльза – Вільям і Гаррі (Генріх) – закінчили Ітон [3, с. 124].

Нині в Ітоні вчиться близько 1 300 хлопчиків від тринадцяти до вісімнадцяти років. Усі студенти живуть у гуртожитку, що характерно для престижних британських приватних шкіл-пансіонів. Батьки більшості студентів постійно проживають у Великобританії, але також є певна кількість іноземних студентів. 1 200 студентів оплачує своє навчання і, за традицією, їх звать „Oppidans” («студенти»). 70 дітей отримують стипендії – їх називають „Collegers” («стипендіати на дотації Коледжу») або “King’s” («стипендіати на королівській дотації») [2]. Ітон виділяє стипендії приблизно 20% своїх учнів. Вибір стипендіатів ґрунтується на результатах конкурсу, відкритого для хлопчиків 12–14 років. Королівські стипендіати отримують стипендії, що покривають від 10% до 100% суми річного внеску. Хлопчики, відібрані за конкурсом, отримують власну спальню-кабінет і приєднуються до «дому» разом з іншими учнями [4].

Більшість студентів, названих «городянами» (зараз їх близько 1 200), розміщуються в пансіонах під опікою власників будинків. «Городяни» традиційно походять із найбагатших, аристократичних і престижних сімей Англії. Хлопчики приходять в Ітон у віці 13 років і навчаються доти, поки не готові вступити до університету [4].

Щороку в Ітонському коледжі починають навчання близько 260 нових талановитих учнів. Стара система реєстрації при народженні замінена тепер на нову процедуру універсального відбору. Більшість учнів Ітона приїжджають у школу з різних куточків Британії, а незначна частина – з інших країн світу [1].

Традиційно учням коледжу надаються дві навчальні програми – «GCSE» і «A-level». Три роки до переходу на «A-level» (з 13 до 16 років) присвячені набуттю фундаментальних академічних знань. Вивчення англійської мови і літератури, математики триває всі 3 роки і закінчується іспитами. Також обов’язково вивчаються хімія, фізика та біологія, дві іноземні мови – французька і латинська, іноді грецька мова. Знайомство з німецькою, іспанською, російською та японською мовами відбувається в 11 класі у вигляді однорічного курсу на «GCSE» з подвоєною кількістю годин вивчення. Крім цього, викладаються релігія, історія, географія та творчі дисципліни – дизайн і технології, інформаційні технології, мистецтво, драма і музика. В Ітоні вважають, що всі діти протягом перших двох років повинні вивчати приблизно однакову містку програму. Єдиний вибір, що мають учні, починаючи навчання в 9 класі, – чи вчити грецьку мову та які практичні і творчі дисципліни

вибирати. Подібна система покликана виховати розвинену особистість з широким кругозором [2].

Наприкінці 10 класу учневі необхідно прийняти важливі рішення: які предмети вивчати в 11 класі і чи приступати до вивчення одного або більше предметів на рівень «AS». Такий вибір студенти школи повинні зробити самостійно (можливі консультації з особистим тьютором) – подібна практика покликана з раннього віку виховувати самостійність і відповідальність студентів. Тривають вивчення англійської мови і літератури, математики та 5-6 предметів на вибір.

З-поміж предметів, що вивчаються на отримання рівня «A-level», такі: математика і вища математика, хімія, фізика та біологія, дизайн і технології, психологія, електроніка, латина, грецька, стародавня історія, класичні цивілізації, французька, німецька, іспанська, російська, японська, італійська, португальська, історія, історія мистецтв, теологія, географія, економіка, управління і політика, англійська мова, англійська література, театральне мистецтво, мистецтво, музика, музичні технології, спортивне виховання. Також студенти продовжують курс загальних предметів ("General Studies"), що включає релігійне виховання і до чотирьох предметів за вибором [1].

Британці уважно ставляться до організації найбільш комфортних умов проживання студентів у школі-пансіоні. Коледж Ітон не є винятком. Всі хлопчики в школі мають окрему кімнату, яка є їхнім особистим простором, і учень може прикрашати кімнату на свій смак, але дотримуючись обмежень, визначених старшим вихователем. У школі 25 гуртожитків, у кожному з яких проживає близько 50 учнів. Приблизно половина студентів відвідує центральну їдальню «Bekynton» («Бекінтон»), а інші – в їдальнях своїх гуртожитків [3, с. 126].

Традиційно в елітних приватних коледжах, пансіонах Великобританії основними є такі напрями виховання: релігійне виховання, що включає в себе релігійну освіту і духовно-моральний розвиток особистості учня; громадянське виховання, своєю головною метою ставить виховання Патріота – своєї школи і своєї країни; спортивне виховання, що включає в себе не тільки фізичний розвиток учня, а й сприяє вихованню бійцівських якостей учнів, згуртовуванню вихованців, розвитку здорової конкуренції між «houses» (структурними об'єднаннями викладачів і учнів); естетичне виховання, що сприяє формуванню в учнів естетичного світосприйняття і смаку [3, с. 161].

На наш погляд, досить складно виділити якийсь окремо взятий вид виховання і сказати, що він є домінуючим в даному навчальному закладі. Зокрема, Eton College дотримується християнських традицій, але не цурається й хлопчиків з іншими релігійними переконаннями. Віруючі і невіруючі учні щотижня відвідують загальні збори, на яких обговорюється значення духовного життя для суспільства. Це допомагає учням стати більш відкритими і духовно розвиватися [1].

У коледжі завжди приділялася велика увага спортивному вихованню студентів. Шкільна територія оточена численними спортивними майданчиками. На офіційному сайті школи наведена відома цитата про те, що «перемога в битві Веллінгтона з Наполеоном при Ватерлоо в 1815 р. і була виграна на спортивних майданчиках Ітона» [2]. Головним, на думку адміністрації школи, в усьому (включаючи спорт) є свобода вибору. Так, кожен учень коледжу може спробувати себе в безлічі видів спорту, поки не підбере щось «до душі». А вибір дійсно величезний – починаючи з футболу, регбі, хокею, крикету, веслування, атлетики та сквошу, і закінчуючи менш відомими видами спорту – «рекетс» і «файвс». Студентам Ітона доступні для вибору понад 30 ігрових видів спорту під керівництвом досвідчених тренерів: атлетика, бадмінтон, баскетбол, каное, скелелазіння, крикет, біг по пересіченій місцевості, фехтування, фітнес, гра в м'яч, футбол, гольф, гімнастика, хокей, бойові мистецтва, поло, веслування, вітрильний спорт, стрільба, сквош, плавання, настільний теніс, великий теніс, волейбол [1]. Відзначаємо, що в Ітоні є унікальні види спорту, які культивуються тільки в цьому пансіоні. Наприклад, гра «Wall and Field» («Стіна і поле»).

Як свідчить аналіз джерел, подібні умови та надані освітою такого рівня можливості істотно впливають на вартість навчання в Коледжі Ітон, роблячи школу-пансіон закритою і недоступною для більшості населення Великобританії. Так, вартість одного року навчання становить близько 32 000 фунтів стерлінгів (вартість навчання з повним пансіоном в 2016–2017 рр. – 12,354 фунтів стерлінгів за триместр) [1].

Водночас коледж зацікавлений у найбільш обдарованих студентах і практикує гнучку систему стипендій. За словами колишніх учнів, «багато в чому Ітон – консервативна установа з великою кількістю крихітних правил». Крім спадкоємців британської еліти, в коледжі навчаються менш привілейовані хлопчики [2].

Із щорічної платою понад 32,000 фунтів, що перевищує середній дохід британської

сім'ї (що залишається після сплати податків), Ітон є «брендом класу люкс». Люди, які отримали тут освіту, потрапляють до вузького кола британської еліти. Зв'язки, що утворилися в коледжі, допомагають у вирішенні життєвих і кар'єрних проблем. По суті, Ітон і є британською формулою досягнення успіху [4].

Старовинні обряди та правила внутрішнього життя коледжу, уніформа вікторіанської епохи надають Ітону образ застиглої в минулому часі установи. Проте, за словами Ніка Фрейзера, автора книги «Цінність бути ітонцем», успіх школи полягає в екстраординарному діапазоні свободи, яку вона надає учням. Вони прекрасно підготовлені до життя в політиці, тому що всіма шкільними товариствами, спортивними клубами тощо управляють самі учні [4].

Діапазон інтелектуальних, культурних і спортивних програм допомагає учням розвиватися як упевненим і відповідальним молодим людям. У коледжі успішно функціонують різні товариства, спрямування яких коливаються від астрономії до шотландського танцю і колекціонування марок. Сусіднє озеро Дорн використовується для тренування команд для гребних гонок, популярного серед англійців спорту. Любителі театрального мистецтва беруть участь у постановках на сцені театру коледжу, розрахованого на 400 місць [4].

Відповідно до інформації, поданої на офіційному сайті коледжу, учні Ітона мають змогу відвідувати такі гуртки та клуби: археологія, мистецтво, астрономія, бридж, розпис по кераміці, шахи, хор, скелелазіння, комп'ютери, кулінарія, письменницьке ремесло, дискусійний клуб, дизайн/технологія, театральний гурток, електроніка, екологічний гурток, відеоклуб, рибальство, клуб французького кіно, курси надання першої допомоги, мандаринський діалект, природознавство, оркестр, орієнтування, філософія, фотографія, гончарне ремесло, верхова їзда, гурток шкільної газети, науковий клуб, пірнання з аквалангом, лижі, йога, гурток юних підприємців [1].

На думку сучасних дослідників, Ітон не бере участі у глобальному освітньому ринку, він обмежує число іноземних учнів. Гасло коледжу: «Ми – британська школа, яка є космополітичною, а не міжнародною школою». Порівняно з більшістю інших британських шкіл-інтернатів, Ітон здається більш ексцентричним і інтенсивним. Багато британців вважають, що якісна освіта має бути саме такою [4].

Основна мета діяльності Ітона – розвиток в учнів позитивних емоцій, різнобічного характеру і незалежного мислення, прагнення до самопізнання, допитливості, терпимості, виховання особистостей, які поважають один одного. До того моменту, коли учень залишає школу, він знає собі ціну, цілком самодостатній і здатний за необхідності постояти за себе і свої переконання, а також стати корисним суспільству. Близько третини випускників Ітона досягають блискучих академічних результатів і вступають після закінчення коледжу в Кембриджський і Оксфордський університети [1].

Висновки з проведеного дослідження. Вітчизняна педагогічна наука завжди приділяла увагу вивченню зарубіжних систем освіти і виховання, наприклад, аналізу систем виховання та освіти в школах Західної Європи загалом і Великобританії зокрема. Внесок Великобританії у світову педагогічну спадщину, розширення культурних і наукових зв'язків викликають великий інтерес наукової спільноти України до освіти і виховання в британській школі. Освіта Великобританії, яка розвивалася протягом кількох століть, є системою, що перевірена часом й історією, успішно функціонує та підпорядкована чітким високим стандартам якості.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів порушеної проблеми. Перспективи подальших наукових пошуків пов'язуємо із вивченням досвіду елітної освіти у високорозвинених країнах з метою його впровадження у вітчизняну педагогічну практику.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Eton College // Каталог некоторых частных школ-пансионов Великобритании [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.albioncom.ru/schools/england/catalog/573>.
2. Eton College official website [Electronic resource]. – URL : <http://www.etoncollege.co.uk>.
3. Данилова А. С. Организация воспитания в частных школах-пансионах Великобритании / А. С. Данилова. – Ульяновск, 2009. – 193 с.
4. Итонский колледж, питомник британской элиты [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.studing.od.ua/itonskij-kolledzh-pitomnik-britanskoj-elity>.
5. Коляда Т. В. Елітарність середньої освіти: історичний досвід Великобританії та перспективи України / Т. В. Коляда // Основные парадигмы педагогики и психологии в XXI веке : материалы Международной научно-практической конференции (г. Харьков, Украина, 11–12 ноября 2011 г.). – Харьков : Восточноукраинская организация «Центр педагогических исследований», 2011. – С. 36–39.